

U.G. 5th Semester Examination - 2020

SANSKRIT

[HONOURS]

Course Code : SANH-CC-T-12

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. Answer any **ten** of the following questions in Sanskrit language in Devanāgarī Scripts:

2×10=20

- कर्मणि अधिकरणे च पञ्चमी विभक्तिः केन सूत्रेण भवति? 'भूवः प्रभवः' इति सूत्रे 'प्रभवः' इत्यस्य कोऽर्थः?
- 'द्रोणो व्रीहिः' इत्यस्य दीक्षितसम्मत्तः अर्थः लेखनीयः। 'सम्बोधने च' इति सूत्रे 'च' कारस्य किं तात्पर्यम्?
- अनीप्सित-कारकस्य का संज्ञा भवति? अकथित-कर्मणः उदाहरणं देयम्।
- तृतीयाविभक्तिः केन सूत्रेण कुत्र भवति? 'वृद्धो यूना' इत्यत्र रेखाङ्किते पदे का विभक्तिः?
- 'रुच्यर्थानां प्रीयमाणः' इति सूत्रे रुचि-शब्दस्य कोऽर्थः? 'षष्ठी शेषे' इत्यत्र शेषशब्दस्य कोऽर्थः?

[Turn Over]

- आधारः कतिविधः? अभिव्यापकाधारस्योदाहरणं देयम्।
- 'दैत्येभ्यो हरिरलम्।'—अत्र 'अलम्' इत्यस्य कोऽर्थः? 'आख्यातोपयोगे' इति सूत्रस्य अर्थः लेख्यः।
- ध्रुवमिति पदं कस्मिन् कारकसूत्रे प्राप्यते? 'यतश्च निर्धारणम्' इत्यत्र निर्धारण-पदस्यास्यार्थः लेखनीयः।
- द्वन्द्वसमासः कतिविधः? तेषां नामानि लिख्यताम्।
- द्विगुसमासविधायकं सूत्रं किम्? 'दम्पती' इत्यस्य विकल्परूपं लेख्यम्।
- का नाम वृत्तिः? सा च कतिविधा?
- द्विगुसमासः कस्मिन् समासे अन्तर्भाव्यते? 'अनेकमन्यपदार्थे' इत्यस्य 'अन्यपदार्थे' इति पदस्यार्थः लेख्यः।
- वीप्सार्थे अव्ययीभावस्य उदाहरणं देयम्। 'प्राचार्यः' इत्यत्र कः समासः?
- 'त्रिमुनि' इत्यस्य विग्रहवाक्यं लेख्यम्। 'वंश्य' शब्दस्य कोऽर्थः?

2. Answer any **four** of the following questions:

5×4=20

- Explain the following Sūtra (any **one**):
5×1=5
  - येनाङ्गविकारः।
  - तुमर्थाच्च भाववचनात्।
  - अधीगर्थदयेशां कर्मणि।

ii) Explain the following Sūtra (any **one**):
5×1=5

- a) तृतीयासप्तम्योर्बहुलम्।
- b) तत्र तेनेदमिति स्वरूपे।
- c) नस्तद्धिते।

iii) Explain any **one**: 5

कर्म इत्यनुवृत्तौ पुनः कर्मग्रहणमाधारनिवृत्त्यर्थम्।

OR

सविशेषणानां वृत्तिर्न वृत्तस्य च विशेषणयोगो न।

iv) Account for the case-ending of the underlined words (any **five**): 1×5=5

- a) कृष्णाय राध्यति।
- b) वृक्षमवचिनोति फलानि।
- c) रामेण वाणेन हतो वाली।
- d) राजा विप्राय गां ददाति।
- e) धावतोऽश्चात् देवदत्तस्य भ्राता पतति।
- f) मतिरेव बलाद् गरीयसी।

v) Explain the formation of the following compound (any **two**): 2½×2=5

कुम्भकारः, दुर्भिक्षम्, प्रत्यक्षम्, भूतपूर्वः, उन्मत्तगङ्गम्, हस्तपादम्

vi) Write short note on: 5×1=5
उपसर्जन **OR** कर्मप्रवचनीय

3. Answer any **two** of the following questions selecting at least **one** from each group:

(One must be written in Sanskrit language in Devanāgarī Script) 10×2=20

GROUP-A

i) a) Explain the sutra अकथितञ्च with examples and the commentary of भट्टोजि-दीक्षित.

OR

b) 'विभाषा गुणेऽस्त्रियाम्' इति सूत्रस्य प्रतिपदं व्याख्यायताम्। सूत्रेऽस्मिन् योगविभागस्य याथार्थ्यं विचार्यताम्।

GROUP-B

ii) a) Explain the sutra समर्थःपदविधिः with examples and the commentary of भट्टोजिदीक्षित.

OR

b) Write a note on चार्थे द्वन्द्वः and distinguish between इतरेतरः and समाहारः.